

S	SUOMEN
T	TILINTARKASTAJAT

25.5.2026

Riippumattomuusvelvoitteen johdosta kerättävät varallisuutta koskevat tiedot tilintarkastusalalla

Suomen Tilintarkastajat ry:n kannanotto

Sisällysluettelo

1 Miksi tämä kannanotto on laadittu?	2
2 Miksi tilintarkastusyhteisöillä on velvollisuus kerätä varallisuutta koskevia tietoja?	2
3 Riippumattomuuden sääntely tilintarkastusalalla	3
4 Keitä riippumattomuussääntely koskee?	5
5 Mitä varallisuutta koskevia tietoja tilintarkastusyhteisöt keräävät?	6
6 Mitä tapahtuu, jos tilintarkastusyhteisö ei saa tarvitsemiaan tietoja?	6
7 Mitä varallisuutta koskevia tietoja tilintarkastusyhteisöt eivät kerää?	7
8 Kerättävät tiedot ja henkilötietojen suoja	8
9 Tietojen hävittäminen	8

Suomen Tilintarkastajat ry on tilintarkastajien edunvalvontajärjestö. Jäsenemme ovat tilintarkastuslain mukaisesti hyväksytyjä HT-, KHT- ja JHT-tilintarkastajia sekä tilintarkastusalan ja taloushallinnon asiantuntijoita. Tavoitteenamme on auttaa tilintarkastajien ammattikuntaa menestymään sekä tuomaan lisäarvoa elinkeinoelämälle ja yhteiskunnalle. Taloudellista raportointia ja alan käytäntöjä edistämällä olemme mukana rakentamassa perustaa suomalaisen yhteiskunnan kilpailukyvyille ja hyvinvoinnille. Yhdistykseen kuuluu yli 90 % tilintarkastuslaissa määritellyistä tilintarkastajista.

1 Miksi tämä kannanotto on laadittu?

Tilintarkastusalan sääntely on ajan mittaan kiristynyt. Tilintarkastusyhteisöt ovat velvoitettuja keräämään laajasti tietoja laadunvalvontaympäristön asianmukaisen toiminnan varmistamiseksi henkilökunnaltaan, myös näiden perheenjäsenten varallisuudesta. Tilintarkastusyhteisön palveluksessa olevien henkilöiden perheenjäsenilleen esittämät kysymykset tai tietopyynnot suoraan tilintarkastusyhteisöstä herättävät ymmärrettävästi hämmennystä. Tietopyynnot saattavat esimerkiksi koskea henkilön varallisuutta koskevia tietoja, jotka ovat henkilötietoja.

Tämä kannanotto käsittelee tilintarkastusyhteisön henkilökunnan perheenjäsenten varallisuutta koskevia tietoja.

2 Miksi tilintarkastusyhteisöillä on velvollisuus kerätä varallisuutta koskevia tietoja?

Yksi tilintarkastusalan keskeisistä periaatteista on tilintarkastajan riippumattomuus. Tilintarkastajan riippumattomuus on välttämätön edellytys. Riippumattomuus varmistaa, että tilintarkastaja kykenee toimimaan puolueettomasti ja objektiivisesti. Tilintarkastuksen sidosryhmät, kuten sijoittajat, tarkastuskohteen työntekijät, velkojat, sopimuskumppanit ja viranomaiset tarvitsevat luotettavaa tietoa, mutta eivät voi itse varmistaa sen paikkansapitävyyttä. Tilintarkastaja varmistaa tarkastuskohteen antaman tiedon luottavuuden. Tilintarkastuksella on siten merkittävä yhteiskunnallinen tehtävä, ja jotta siitä olisi yhteiskunnalle käytännön hyötyä, on tarkastuksen oltava riippumatonta.

Riippumattomuus tarkoittaa henkilön ja ulkopuolisten tahojen välistä suhdetta, jossa henkilö toimii itsenäisesti eikä ole muiden määräysvallan tai vaikutuksen alaisena. Tämä tarkoittaa, että ulkopuolisilla ei ole todellista mahdollisuutta vaikuttaa henkilön toimintaan negatiivisella tavalla.

Tilintarkastajan sekä tilintarkastusyhteisön riippumattomuus tarkoittaa vapautta sellaisista sidonnaisuuksista, joiden voidaan perustellusti epäillä vaikuttavan heidän kykyynsä toimia objektiivisesti. Riippumattomuuden ydin on siinä, että ulkopuolinen tarkastelija voi luottaa tilintarkastajan toimivan objektiivisesti.

Tilintarkastuksessa on olennaista, että tarkastettavasta kohteesta yleisölle välittyvä informaatio on todenmukaista. Tärkeänä informaation oikeuteen vaikuttavana uhkana voidaan pitää inhimillisiä tekijöitä. Riippumattomuutta vaarantavat suhteet ja intressit, kuten taloudelliset intressit, ovat sellaisia tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa siihen, millaiseksi tilintarkastuksen sisältö muotoutuu.

Tilintarkastajan riippumattomuuden varmistaminen edellyttää muun muassa sitä, että tilintarkastusyhteisön on saatava henkilökuntansa ja heidän perheenjäsentensä varallisuutta koskevia tietoja. Niiden avulla yhteisö pystyy osaltaan varmistamaan riippumattomuuden toteutumisen.

3 Riippumattomuuden sääntely tilintarkastusalalla

Riippumattomuusvelvoitteen noudattamisesta säädetään tilintarkastajiin kohdistuvissa normeissa. Tilintarkastus on globaali toimiala. Siksi myös riippumattomuuteen kohdistuva sääntely on osin ylikansallista.

Tilintarkastusyhteisöjä velvoittavia riippumattomuusvaatimuksia sisältävät ainakin seuraavat normistot:

Tilintarkastuslaki (1141/2015) määrittelee tilintarkastajan riippumattomuuden vaatimukset ja siihen liittyvät velvollisuudet. Lain mukaan tilintarkastajan on varmistettava, ettei hänellä tai hänen läheisillään ole taloudellisia intressejä, jotka voisivat vaarantaa riippumattomuuden.

EU:n tilintarkastusasetus (537/2014) sisältää erityisvaatimuksia yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tilintarkastukselle ja korostaa tilintarkastajan riippumattomuuden merkitystä. Asetuksessa viitataan myös EU:n tilintarkastusdirektiiviin (2006/43/EY), joka velvoittaa tilintarkastajia ja heidän läheisiään ilmoittamaan taloudelliset intressinsä.

Kansainvälisiä tilintarkastusalan standardeja laativan IAASB:n (International Auditing and Assurance Standards Board) standardit sisältävät velvoittavia riippumattomuusvaatimuksia tilintarkastajille.

IESBA (International Ethics Standards Board for Accountants) on riippumaton, maailmanlaajuinen elin, joka kehittänyt standardit tilintarkastajille sisältävät myös riippumattomuusstandardit.

Yhdysvaltain arvopaperimarkkinaviranomaisen (Securities and Exchange Commission, SEC) säännöt edellyttävät tiettyjen riippumattomuuteen liittyvien laadunvalvontajärjestelmien ja -menettelyjen luomista, toteuttamista ja ylläpitoa maailmanlaajuisesti.

PCAOB:n (Public Company Accounting Oversight Board) eli Yhdysvaltain tilintarkastusalan valvontaviranomaisen riippumattomuussäätely velvoittaa niitä tilintarkastusyhteisöjä, jotka toimivat Yhdysvalloissa tai Yhdysvaltain markkinoilla.

Tämän lisäksi valvovat viranomaiset, kuten PRH, seuraavat tilintarkastusyhteisöjen riippumattomuusvaatimusten noudattamista.

4 Keitä riippumattomuussäntely koskee?

Suomessa tilintarkastajaksi voidaan valita luonnollinen henkilö tai tilintarkastusyhteisö. Kumpaakin koskevat riippumattomuusvaatimukset. Tilintarkastusyhteisöjen palveluksessa on tilintarkastajien lisäksi muita henkilöitä. Tilintarkastuslain riippumattomuusvelvoitteet ulottuvat kaikkiin tilintarkastusyhteisön palveluksessa oleviin henkilöihin.

Henkilösuhteisiin perustuvassa esteellisyydessä tai riippumattomuuden vaarantumisessa on kysymys tilintarkastusyhteisön palveluksessa olevan henkilön ja jonkin toisen henkilön (esimerkiksi puoliso tai lapsi) välisestä suhteesta, joka saattaa vaikuttaa tilintarkastusyhteisön palveluksessa olevan henkilön kykyyn arvioida objektiivisesti toimeksiannon kohteena olevia asioita.

Sukulaisuussuhde tai muu läheisyysuhde saattaa estää kyvyn arvioida objektiivisesti esimerkiksi sellaisen asiakkaan toimintaa, jonka osakkeita puoliso omistaa. Tilintarkastusyhteisön raportoinnilla puolestaan voi olla vaikutusta tarkastuskohteen markkinoilla määräytyvään arvostukseen ja sitä myöden tilintarkastajan läheisen, kuten puolison tai lapsen omaisuuden arvoon.

Näistä syistä tilintarkastusyhteisöihin kohdistuvat riippumattomuusvaatimukset ulottavat vaikutuksensa myös tilintarkastusyhteisön palveluksessa työskentelevien perheenjäseniin (puoliso/avopuoliso, alaikäiset lapset tai kuka tahansa tilintarkastusyhteisössä työskentelevästä taloudellisesti riippuvainen ja johon tämä pystyy merkittävästi vaikuttamaan).

5 Mitä varallisuutta koskevia tietoja tilintarkastusyhteisöt keräävät?

Tilintarkastusyhteisön palveluksessa olevan on ilmoitettava työnantajalleen esimerkiksi, jos hänellä tai perheenjäsenillään on sijoituksia

- julkisesti noteerattuihin arvopapereihin,
- sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin tai
- listaamattomien yhtiöiden osakkeisiin.

Tämän lisäksi kerätään tietoja/dokumentteja, joiden avulla varmennetaan annettujen omistustietojen oikeellisuutta, esimerkiksi veroilmoituksia tai rahoituslaitosten salkkuraportteja.

Riippumattomuussäntöjen tarkkaan sisältöön vaikuttaa se, onko tilintarkastusyhteisön asiakas tilintarkastusasiakas vai muu asiakas sekä toisaalta tilintarkastusyhteisön palveluksessa olevan henkilön rooli organisaatiossa (esimerkiksi tilintarkastaja, muu asiantuntija, osakas ym.). Tilintarkastusyhteisöjen välillä saattaa myös olla vähäisiä eroja riippumattomuussäntöjen yksityiskohdissa.

6 Mitä tapahtuu, jos tilintarkastusyhteisö ei saa tarvitsemiaan tietoja?

Tilintarkastuslain perusteella, tilintarkastajan on oltava riippumaton, toimeksiantoa suorittaessaan ja tarkastettavan tilinpäätöksen kattaman ajan sekä järjestettävä toimintansa riippumattomuuden turvaavalla tavalla. Jos

edellytykset riippumattomaan toimintaan puuttuvat, tilintarkastajan on kieltädyttävä vastaanottamasta toimeksiantoa tai luovuttava siitä.

Jos tilintarkastusyhteisö ei saa kerättyä tarvitsemiaan varallisuutta koskevia tietoja, se voi johtaa siihen, että riippumattomuus on vaarantunut, tai jopa tilanteeseen, jolloin se voi joutua eroamaan toimeksiannosta.

Tilintarkastusyhteisöllä ei ole keinoja pakottaa esimerkiksi palveluksessaan olevan henkilön aviopuolisoa antamaan tietoja omistamistaan sijoitusvälineistä tilintarkastusyhteisölle. Tilintarkastusyhteisö voi joutua tällaisessa tilanteessa siirtämään henkilön sellaisiin työtehtäviin, joissa tilintarkastusyhteisön riippumattomuus ei voi vaarantua.

7 Mitä varallisuutta koskevia tietoja tilintarkastusyhteisöt eivät kerää?

Tilintarkastusyhteisöt eivät kerää tietoja työntekijöidensä tai heidän perheenjäsentensä varallisuuden kokonaismäärästä. Tilintarkastusyhteisöjen riippumattomuusvaatimukset eivät pääsääntöisesti edellytä tietoa siitä, kuinka paljon tietyn yhtiön osakkeita työntekijä tai hänen perheenjäsenensä omistaa. Sen sijaan riippumattomuusvaatimukset edellyttävät tietoa siitä, omistaako työntekijä tai hänen perheenjäsenensä tiettyjen yhteisöjen sijoitusvälineitä, kuten osakkeita.

8 Kerättävät tiedot ja henkilötietojen suoja

Tiedot tilintarkastusyhteisön palveluksessa olevan henkilön puolison tai lasten sijoitusvälineomistuksista ovat hänen omia henkilötietojaan, vaikka ne saataisiin tilintarkastusyhteisön työntekijän kautta. EU:n yleinen tietosuojasetus (GDPR) suojaa kaikkia luonnollisia henkilöitä koskevia tietoja, jotka ovat tunnistettavissa.

GDPR:n mukaan henkilötietojen käsittelyllä on oltava lainmukainen käsittelyperuste. Tällaisia perusteita ovat esim. suostumus, sopimus, lakisääteinen velvoite tai oikeutettu etu.

Tässä tapauksessa käsittely voi tulla kyseeseen, jos:

- Puoliso itse antaa suostumuksen, tai
- Työnantaja voi osoittaa, että sillä on oikeutettu etu (GDPR 6.1.f artikla).

9 Tietojen hävittäminen

Tilintarkastusyhteisöillä on tilintarkastuslakiin ja muihin säädöksiin perustuvia velvoitteita säilyttää toimeksiantoihin liittyvä aineisto tietyn ajan. Esimerkiksi tilintarkastustoimeksiantoa koskevat asiakirjat on säilytettävä tilintarkastuslain mukaan vähintään kuusi vuotta.

Tilintarkastusyhteisöt käsittelevät keräämiään henkilötietoja EU:n yleisen tietosuojasetuksen sekä muun tietosuojalainsäädännön vaatimusten mukaisesti, mukaan lukien velvollisuus poistaa henkilötiedot ilman aiheutonta viivytystä. Tilintarkastusyhteisöillä ei ole intressiä säilyttää palveluksessaan olevien henkilöiden ja heidän perheenjäsentensä osake- ym. omistuksista kerättyjä tietoja yhtään pidempään kuin mikä on välttämätöntä tilintarkastusyhteisön lakisääteisten velvoitteiden täyttämiseksi.